

Případová studie Moravská galerie v Brně

25. 4. 2019

1. Moravská galerie v Brně

- Příspěvková organizace Ministerstva kultury
- Druhé největší muzeum umění v České republice
- 7 objektů
- Cca 200 000 sbírkových předmětů v depozitářích a expozicích

2. Ochrana sbírek

Hlavní hrozby

- Válečné konflikty (náhodné vs. úmyslné poškození)
- Živelní pohromy (povodně, požár, havárie apod.)
- Úmyslné poškození (krádež, vandalismus)
- Terorismus (problematika měkkých cílů)

Úrovně ochrany sbírek muzejní povahy:

- Mezinárodní
- Státní
- Institucionální/resortní

2.1. Mezinárodní úroveň

- Na mezinárodní úrovni je ochrana kulturních hodnot před následky ozbrojených konfliktů předmětem práva ozbrojených konfliktů.
- kodex Francise Lieberema (vyhlášeno A. Lincolnem dne 24. 4. 1863) - ustanovení týkající se ochrany kulturních statků před úmyslným poškozením
- Bruselská deklarace (1874) a tzv. Oxfordský manuál (1880) obsahovaly pasáže vztahující se k základním pravidlům ochrany kulturních hodnot za války
- Haagské konvence (1899 a 1907) tematika ochrany kulturních hodnot jako součást Úmluvy o zákonech a obyčejích pozemní války
- Washingtonský pakt na ochranu uměleckých a vědeckých zařízení a historických památek(1935).
- Úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu (Haag 1954) první univerzální mezinárodněprávní nástroj ochrany kulturních hodnot
- Úmluva o světovém dědictví UNESCO (1972) komplexní ochranu kulturního dědictví mimořádné univerzální hodnoty a to i před působením krizových situací
- Dodatkové protokoly č. I (čl. 53) a č. II (čl. 16) z roku 1977 k Ženevským úmluvám z roku 1949.
- Stíhání zločinů páchaných proti budovám věnovaným náboženským, vzdělávacím, uměleckým a vědeckým účelům stejně jako proti historickým památkám a vědeckým institucím tak bylo zařazeno i do jurisdikce ad hoc ustanoveného Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii.
- V roce 1999 byl v důsledku zkušeností s konflikty na území bývalé Jugoslávie přijat na diplomatické konferenci konané v Haagu Protokol II k Úmluvě z roku 1954, který byl již směrem k trestní odpovědnosti více konkrétní.
- Mezinárodní rada památek a sídel (International Council on Monuments and Sites, dále jen „ICOMOS“) založena v roce 1964 na základě tzv. Benátské charty (jako poradní orgán UNESCO pro oblast ochrany kulturních hodnot před následky ozbrojených konfliktů a před následky krizových situací, jež nejsou válečného charakteru.
- Mezinárodní komitét Modrého štítu (International Committee of the Blue Shield, dál jen „ICBS“) - podpora haagských instrumentů a ochrana kulturních hodnot před následky událostí, jež nejsou krizovými situacemi ozbrojeného charakteru
- ICOM – international council of museums
- ICMS – International Committee for Museum Security
- Interpol

2.2. Státní úroveň

- Česká republika přijala a následně transformovala klíčová mezinárodní smluvní ujednání vztahující se k ochraně významných kulturních hodnot před následky různých druhů krizových situací.
- Úmluva a Protokol I z roku 1954 byly schváleny vládou Československé republiky dne 3. 4. 1957 a ratifikovány prezidentem dne 30. 9. 1957. Do právního řádu byly implementovány vyhláškou č. 94/1958 ministra zahraničních věcí ze dne 5. 11. 1958 o Úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu a Protokolu k ní.
- Listina o přístupu České republiky k Protokolu II Úmluvy byla podepsána prezidentem republiky 14. 5. 2007 a platnosti nabyla dne 8. 9. 2007. Do právního řádu vstoupil uvedený Protokol pod označením Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 71/2007 Sb.
- 1990 ratifikovány Dodatkové protokoly z roku 1977 k Ženevským úmluvám z roku 1949 a v rámci obecné ochrany kulturních památek, zahrnující ochranu před válečným konfliktem i před přírodními katastrofami, byla v roce 1991 ratifikována Úmluva o světovém dědictví UNESCO z roku 1972.
- ICOM/ICMS
- Webový portál PSEUD (Portál systému evidence uměleckých děl)
- Koncepce ochrany měkkých cílů pro roky 2017 – 2020 (Ministerstvo vnitra)
- Základy ochrany měkkých cílů – Metodika (Ministerstvo vnitra)

2.2. Právní předpisy

- **Zákon č. 412/2005 Sb., O ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti**
- **Přílohy k nařízení vlády č. 522/2005 Sb., kterým se stanoví seznam utajovaných informací, ve znění nařízení vlády č. 240/2008 Sb.**
 - Projektová dokumentace elektrické zabezpečovací signalizace, uzavřeného televizního systému, tísňového systému nebo systému pro kontrolu vstupu sloužící ochraně objektu, v nichž jsou uchovávány kulturní statky, proti krádežím, loupežím a poškozování cizí věci
 - Souhrnná informace o stavu realizace zabezpečení kulturních statků proti krádežím, loupežím a poškozování cizí věci
- **Dohoda mezi MK a MV o spolupráci při ochraně movitého kulturního dědictví a při transportech uměleckých děl (31.12.1992)**

2.2. Právní předpisy

Zákon č. 122/ 2000 Sb. o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů ve znění pozdějších předpisů

- § 3 – §8 **Centrální evidence sbírek**
- § 9 **Ochrana sbírek**
 - Zajistit ochranu sbírky před krádeží a vloupáním
 - Zajistit ochranu sbírky před poškozením, zejména nepříznivými vlivy prostředí

Vyhláška MK č. 275 ze dne 28.7.2000, kterou se provádí zákon č. 122/2000 Sb.

- § 1 Trvalé uchovávání sbírek muzejní povahy a sbírkových předmětů
- ochrana sbírek proti požáru, poškození vodou nebo chemickými látkami,
- uchování sbírkových předmětů v prostorách zajištěných mechanickými nebo elektronickými ochrannými systémy nebo jejich kombinací, se stanoveným režimem vstupu cizích osob, případně v prostorách pod stálou ostrahou,
- zajištění bezpečnosti sbírkových předmětů při manipulacích se sbírkovými předměty a při jejich převodech.

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších změn

- Část druhá – Péče o kulturní památku - **Ochrana a užívání kulturních památek § 9**
 - Vlastník kulturní památky je povinen na vlastní náklad pečovat o její zachování, udržovat ji v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením.
 - Povinnost pečovat o zachování kulturní památky, udržovat kulturní památku v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením má také ten, kdo kulturní památku užívá nebo ji má u sebe

2.2. Právní předpisy

- **Zákon č. 133/1985 Sb. O požární ochraně**
- **Vyhláška č. 23/2008 Sb., O technických podmínkách požární ochrany staveb**
 - § 26 Stavba památkově chráněná
 - a) vybavení - EPS nebo hlásič požáru v EZS
 - b) stabilní hasicí zařízení v jedinečných prostorech staveb, nebo v prostorech s jedinečnými historickými sbírkami v jedinečných dřevěných stavbách
 - § 27 Ochrana movitých kulturních památek
 - a) vybavení - EPS nebo hlásič požáru v EZS
 - b) stabilní hasicí zařízení, jde-li o jedinečnou sbírku historických předmětů

2.3. Institucionální/resortní úroveň

- Odbor ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií (zajišťuje agendu zákona č. 122/2000 Sb., včetně vedení centrální evidence sbírek (CES) a kontrolu jeho dodržování správci sbírek muzejní povahy)
- Koncepce rozvoje muzejnictví v České republice 2015 – 2020
- Metodický pokyn k ochraně sbírek muzejní povahy a sbírkových předmětů před krádežemi, vloupáním a požárem
- Metodický pokyn k tvorbě plánů prevence a ochrany v muzeích a galeriích
- Komise pro posuzování žádostí o poskytnutí dotací na zabezpečení objektů, v nichž jsou uloženy předměty movitého kulturního dědictví, bezpečnostními systémy a mechanickými zábranami (ISO/A)
- Bezpečnostní ředitel MK (zasedání bezpečnostních ředitelů resortu)
- Ministerský rada pro PO a BOZP
- Bezpečnostní ředitel (referent bezpečnosti) instituce
- Interní směrnice instituce

2.3.1. Metodický pokyn k ochraně sbírek muzejní povahy a sbírkových předmětů před krádežemi, vloupáním a požárem – základní pojmy

- Analýza rizik – proces identifikace četnosti a dopadu ohrožení sbírkových předmětů
- Akceptovatelné riziko – míra a četnost určitého ohrožení, která nezpůsobí organizaci významnou ztrátu (např. zničení nebo nevratné poškození sbírkového předmětu, újmu na zdraví)
- Bezpečnostní systém organizace – souhrn všech technických prostředků a organizačních opatření, jejichž cílem je zajištění bezpečnosti muzea nebo galerie na požadované úrovni
- Riziko – vyjádření četnosti a dopadu mimořádné události ohrožující sbírkové předměty

2.3.1. Metodický pokyn k ochraně sbírek muzejní povahy a sbírkových předmětů před krádežemi, vloupáním a požárem - Plán ochrany organizace proti krádežím, vloupáním a požáru

1. Analýza rizika
 - Analýza rizika požáru
 - Pomocí dotazníku pro zjištění rizika poškození muzea požárem
 - Analýza rizika krádeží a vloupání
 - Pět stupňů (zanedbatelné, nízké, středně vysoké, vysoké, velmi vysoké)
2. Po eliminaci nejzávažnějších rizik dojde k určení akceptovatelné míry rizika
3. Zpracování plánu ochrany proti krádežím, vloupáním a požáru
 1. Umožnění snížení rizik na akceptovatelnou úroveň
 2. Konkrétní kvantitativní a kvalitativní změny částí bezpečnostního systému
 3. Součást komplexního plánu prevence a ochrany organizace

2.3.1. Metodický pokyn k ochraně sbírek muzejní povahy a sbírkových předmětů před krádežemi, vloupáním a požárem - Části bezpečnostního systému proti krádežím

- Interní předpisy a směrnice
 - Plán prevence a ochrany, havarijní plán
 - Režim zacházení se sbírkou
 - Návštěvní řád
 - Režimová směrnice
 - Klíčový režim
 - Směrnice pro výkon strážní služby
 - Evakuační plán
 - Operativní karty objektů
- Strážní a dozorčí služba
- Mechanické zábrany
 - Vnější/vnitřní
- PZTS, CCTV, EKV
 - (ČSN EN 50131-1, 50132, 50133)
 - Ochrana osobních údajů (GDPR)

2.3.1. Metodický pokyn k ochraně sbírek muzejní povahy a sbírkových předmětů před krádežemi, vloupáním a požárem - Části bezpečnostního systému proti požáru

- Interní předpisy a směrnice
 - Požární poplachové směrnice
 - Řád ohlašovny požáru
 - Požární řád
 - Tematické plány a rozvrhy školení PO
 - Pokyny pro externí firmy v případě požáru
 - Začlenění do kategorie požárního nebezpečí
 - Seznam a pokyny věcné prostředky a PBZ
 - Plán prevence a ochrany, havarijní plán
 - Režim zacházení se sbírkou
 - Návštěvní řád
 - Režimová směrnice
 - Klíčový režim
 - Směrnice pro výkon strážní služby
 - Pravidla provozu EPS
 - Evakuační plán
 - Operativní karty
 - Prevence poškození objektů sněhem a povodněmi
- Strážní a dozorčí služba
- Požární mechanické zábrany (požární úseky, konstrukce, dveře atp.)
- EPS, SHZ
- Preventivní požární kontroly

2.3.2. Metodický pokyn k tvorbě plánů prevence a ochrany v muzeích a galeriích

- Plán prevence a ochrany
 - Psaný souhrn opatření a postupů k řešení havarijních situací a mimořádných událostí, tedy souhrn plánovacích, metodických a informačních dokumentů, používaných při rozhodovací, řídicí a koordinační činnosti v takových situacích
 - Za zpracování plánu je odpovědný ředitel
 - Plán musí být zpracován v souladu s havarijním plánem kraje (zpracovává HZS JMK)
- Bezpečnost muzea
 - Okamžitá hodnota schopnosti muzea k plnění ochrany zaměstnanců, návštěvníků, sbírek muzejní povahy, ostatního movitého i nemovitého majetku...

2.3.2. Metodický pokyn k tvorbě plánů prevence a ochrany v muzeích a galeriích-Bezpečnostní politika a bezpečnostní systém

- Bezpečnostní systém muzea
 - Souhrn všech technických prostředků a organizačních opatření, jejichž cílem je zajištění bezpečnosti muzea na požadované úrovni
- Bezpečnostní politika
 - Na základě analýzy rizik definuje požadovanou úroveň bezpečnosti muzea (míru akceptovatelnosti rizik)
- Za stanovení bezpečnostní politiky je zodpovědný ředitel
- Pro každý objekt musí být vypracována analýza rizik (dodavately či vlastní zaměstnanec)
 - Proces identifikace míry a četnosti ohrožení organizace(zaměstnanců, návštěvníků, sbírek muzejní povahy, ostatního movitého i nemovitého majetku i pověsti organizace)
 - Pět stupňů rizika (zanedbatelné, nízké, střední, vysoké, katastrofální)
- Ředitel pro každý objekt určí míru akceptovatelného rizika
 - Míra a četnost určitého ohrožení, která nezpůsobí organizaci významnou ztrátu.
 - Míru akceptovatelnosti rizika určuje každá organizace sama v souladu s právním řádem ČR a dobrými mravy
- ředitel na základě priorit vytvoří strategický plán ochrany muzea
 - Souhrn plánovaných činností, směřujících ke zvýšení odolnosti organizace na požadovanou úroveň, s určením priorit řešení)
- Strategický plán ochrany muzea formuje a rozvíjí bezpečnostní systém muzea

2.3.2. Metodický pokyn k tvorbě plánů prevence a ochrany v muzeích a galeriích-Plán prevence a ochrany

- Základní část (část A) poskytnuta obcím a krajům – zapracování do havarijního plánu kraje
 - Název organizace
 - Osoba odpovědná za řešení krizových situací
 - Adresa organizace, kontakt, spojení na stálou službu
 - Vymezení odpovědnosti organizace a její působnosti při řešení krizových situací a mimořádných událostí
 - Přehled objektů, kde se nacházejí sbírkové předměty
 - Způsob zabezpečení těchto objektů a sbírkových předmětů v nich uložených (zejména zabezpečení proti požáru a živelním pohromám)
 - Seznam členů týmu pro řešení krizových situací
 - Přehled osob odpovědných za ochranu jednotlivých budov
 - Charakteristika provozu
- Přílohová část (operativní karta objektu)
 - Název a adresa objektu
 - Počet stálých pracovníků
 - Kontaktní osoba zodpovědná za bezpečnost objektu
 - Kritická místa (plyn, tlakové nádoby, chemikálie)
 - Umístění hlavních uzávěrů energií
 - Umístění OPPO
 - Charakter deponovaného materiálu z hlediska manipulace a evakuace
 - Popis přístupu k objektu
 - Situační plánek + únikové cesty

2.3.2. Metodický pokyn k tvorbě plánů prevence a ochrany v muzeích a galeriích-Plán prevence a ochrany

- Část B (konzultace s IZS)
 - Jmenný seznam týmu pro řešení krizových situací
 - Jasný seznam instrukcí pro následující situace:
 - Krádež prostá
 - Krádež vloupáním
 - Požár
 - Ozbrojené přepadení
 - Nevhodné nebo nebezpečné chování návštěvníků
 - Výpadek dodávky energie
 - Zranění nebo nevolnost návštěvníků
 - Vyhrožování, přijetí poplašné zprávy
 - Nález nebezpečného objektu s neznámým obsahem
 - Únik plynu
 - Vandalství
 - Exploze uvnitř nebo vně objektu
 - Povodeň, záplava
 - Jiná živelní pohroma
 - Přehled informací o smluvních partnerech
 - Časový plán řešení krizových situací(dosažitelnost IZS, časový limit pro přípravu konkrétních opatření)
 - Klíčový režim
 - Plán evakuace lidí, sbírek a ostatního materiálu (podléhá utajení „V“)
 - Sklad evakuačních pomůcek
 - Formulář hlášení událostí
 - Roční plán kontrol(kontrola připravenosti útvarů, cvičení)

3. Obsah „krizového plánu“

A) Základní část

- informativní

B) Přílohová část

- operativní
- grafická

3.1. Základní část - informativní

- Významné informace o objektu, provozu a okolí
- Identifikační údaje kulturní instituce a charakteristika objektu
- Charakteristika provozu
- Výčet rizik a jejich dopad na majetek instituce
- Údaje o zpracovateli
- Dokumentace o školeních

3.2. Přílohová část

Operativní

- Plány konkrétních úkolů (směrnice pro činnost zaměstnanců)
- Časové parametry
- Plán evakuace nebo požární evakuační plán
- Přehled informací o smluvních složkách a službách

Grafická

- Plán budovy

3.3. Obecná doporučení postupu při bezpečnostních incidentech

- 1. Přivolejte pomoc (tel. 158) – co nejdříve! Nežustávejte v situaci sami.
- 2. Pokud máte podezření, že jde o vážný útok či jiný incident, musíte jednat okamžitě a dlouze stav neověřovat.
- 3. Pokud dostanete od policie, případně ostrahy varování s doporučením evakuovat, musíte reagovat okamžitě.
- 4. Počítejte s nedostatkem času. Pokud si to situace bude vyžadovat, buďte připraveni přijmout krajní a kreativní opatření - zejména při evakuaci. Nesvazujte se pravidly.
- 5. Pro každý bezpečnostní incident platí stejné pravidlo: musíte dostat lidi z dosahu problému.
- 6. K ochraně před explozí si zapamatujte: „zed' je dobrá, sklo je špatné“ .
- 7. Nepřekombinovávejte, nefantazírujte o dalších možných nástrahách – to vás jen paralyzuje. Reagujte na to, co vidíte na 100%!
- 8. Místo, kam se evakuuje, musí být bezpečnější než místo, odkud se evakuuje. Zodpovězte si otázku: Je bezpečněji vevnitř nebo venku?
- 9. Komunikujte, mluvte nahlas, říkejte, co děláte. 10. Kdykoli budete evakuovat, musíte dostat evakuované minimálně z dohledu od problému.

3.4. Další součásti krizového plánu

- Operativní karta
- Zabezpečení informačních toků
- Zřízení evakuačního skladu (OOPP, obalový materiál, kancelářské potřeby, přístroje, nářadí, manipulační technika)
- Roční plán kontrol krizové prevence
- Finanční zajištění krizových opatření
- Písemné smlouvy o poskytnutí pomoci
- Pravidelná příprava zaměstnanců

3.5. Pokyny pro zahájení přípravy na mimořádnou událost a provádění záchranných prací

- Činnosti vykonávané bezprostředně před mimořádnou událostí
 - Krizová pohotovost
 - Posouzení stavu ohrožení
 - Příprava evakuace
 - Zabezpečení objektu
 - Odpojení energií
 - Uzavření oblasti
 - Zajistit komunikační spojení
- Činnosti vykonávané v průběhu mimořádné události
 - Evakuace osob
 - Evakuace majetku
 - Manipulace a transport předmětů
 - Vybavení náhradního objektu
- Činnosti vykonávané po skončení mimořádné události
 - Záchranná činnost a náprava škod
 - Organizace záchranných prací (ostraha, péče o IZS, monitoring, stabilizace prostředí)
 - Dokumentace
 - identifikace

„Každý plán padá s prvním výstřelem?“

- Je v instituci dostatečně kvalifikovaný personál?
- Je ze strany vedení/zaměstnanců vůle k nastavení dostatečných preventivních opatření?
- Jsou dodržována alespoň základní/zákonná preventivní opatření?
- Je „krizový plán“ relevantní pro daný objekt, probíhá jeho aktualizace, zohledňuje všechna rizika?

DĚKUJI ZA POZORNOST